

Teză de abilitare

Medici și țărani în România (1860-1910)

Cercetări de imagologie socială

Bărbulescu Constantin

conferențiar universitar

doctor în istorie

Cluj, 2014

Rezumat

Principalele direcții de cercetare în activitatea mea științifică pornesc de la teza de doctorat și urmează îndeaproape direcțiile schițate cu această ocazie. Cum teza în sine – *Imaginarul corpului uman. Între cultura țărănească și cultura savantă (secolele XIX-XX)*, Ed. Paideia, București, 2005 – este o lucrare de antropologie istorică, activitatea mea științifică în general s-a desfășurat în acest cadru. Dacă ar fi să-mi caracterizez activitatea științifică, cea mai completă formulă ar fi să susțin că ceea ce am lucrat până acum se încadrează în ceea ce în historiografia franceză poartă numele de *antropologie istorică*. Aceasta înseamnă implicit că cercetările mele istorice au o dimensiune etnologică să îi spunem. Sau că am lucrat continuu la granița dintre istorie și etnologie. În lucrarea de doctorat mi-am propus să surprind imaginarul corporal țărănesc prin cercetări de teren contemporane în două comune rurale și un oraș. Și cum imaginarul corporal țărănesc s-a dovedit o structură încă vie și atât de diferită de reprezentările corporale promovate de cultura medicală modernă, a apărut firesc întrebarea: cum a fost posibil ca după mai mult de două secole de modernizare, implicit igienică și sanitară, țărani din România sfârșitului de secol XX mai sunt posesorii unor reprezentări corporale premoderne? Și de aici a pornit șantierul dedicat modernizării igienice și sanitare a lumii rurale. Or, principalii actanți ai acestei modernizări sanitare și igienice sunt statul modern și medicii care în scrierile lor descriu starea igienică a populației rurale, cauzele dezastrului constat și propun “căile de îndreptare”. Acesta este șantierul încadrabil imagologiei sociale, în care urmărim imaginea țăranului și a lumii rurale în literatura medicală. Și care constituie subiectul central al acestei teze de abilitare. Familiarizarea mea cu literatura medicală a secolului al XIX-lea a însemnat și o tot mai bună cunoaștere a mediului și oamenilor acestei profesii, cu un rol atât de important în procesul de modernizare. Iar acesta este șantierul istoriei sociale a medicinei românești în secolul al XIX-lea. Cum spuneam, aceste direcții de cercetare sunt prezente *in nuce* în lucrarea de doctorat iar activitatea mea științifică de după acest moment le-a dezvoltat continuu și cred că or să mai constituie și direcții de cercetare pe care nu o să le părăsesc în totalitate nici în anii care urmează.

Structura tezei de abilitare este clasică: după rezumatul de față urmează secțiunea întâi unde am expus în prima parte principalele direcții de cercetare științifică pe care le-am

dezvoltat de-a lungul carierei mele academice. Partea cea mai consistentă a acestei secțiuni o constituie exemplificarea direcției de cercetare celei mai relevante prin două studii de caz care se constituie în cercetări originale, nepublicate încă în forma expusă, dar care au fost prezente în activitatea mea științifică trecută, de după susținerea tezei de doctorat. Ambele sunt încadrabile temei mari de imagologie socială pe care o aminteam mai sus. Primul este dedicat temei igienei alimentației rurale încercând să surprindă ceea ce medicii spun despre alimentația țărănească și specificul ei, cauzele stării de fapt și consecințele sistemului alimentar rural. Al doilea studiu, este dedicat tot unei teme a discursului medical de după 1860, și anume: degenerarea rasei. Degenerarea rasei este o teamă socială indusă de discursul medical în societate și care se manifestă de-a lungul timpului în mai multe forme, toate însă îmbrăcate într-o haină demografică. În deceniul opt al secolului al XIX-lea degenerarea rasei este concepută ca o consecință a concurenței demografice pe care evreii o fac populației autohtone. Totul în contextul dezbaterilor fulminante privitoare la modificarea articolului 7 din Constituția de la 1866. După 1880, în condițiile “rezolvării” problemei evreiești prin neemancipare, teama de degenerare a rasei se îndreaptă către populația rurală ale cărei condiții igienice de trai sunt vedeta scrierilor medicale de până la 1900. Iar noul secol aduce cu sine o nouă metamorfoză a temei degenerării, atenția medicilor îndreptându-se acum către o formă particulară a mortalității – mortalitatea infantilă.

În sfârșit, partea a doua din secțiunea întâi este dedicată proiectelor de dezvoltare ale carierei științifice și academice. Aici nu sunt foarte multe de spus. În mod cert, o parte dintre direcțiile de cercetare dezvoltate până acum vor fi continuate și aprofundate, iar o altă parte vor constitui proiecte noi, dar tot în conexiune cu vechile subiecte. Astfel, intenționez să văd cum discursul politic la nivelul presei politice și a dezbaterilor parlamentare utilizează și în mod cert manipulează discursul medical despre țăran și lumea rurală.

Partea a treia din secțiunea I conține bibliografia utilizată.